אור ה' — הדרוש הד'

הדרוש הד' אם יש לתנועות הנדמים השמימיים מבוא והנהגה במשפט האדם: ואמנם לפי שהתבאר בטבעיות שהגרמים השמימיים מניעים היסודות ומרכיבים אותם ומשפיעים במירכבים כח והכנה אל שיקבלו צורותם הטבעיות. ואין ספק שימשכו מזה מדות ורשמים לפי המזגת המורכבים ההם מהאיכיות הד' עד שימשך מזה גם כן שישימו קצת בני אדם אל שיקבלו השפע האלהי הנבואיי לפי הכנת יצירתם הטבעית הנה לא נפל ספק במין הזה מן ההנהגה במשפטי האדם אבל במה שלא יתחייב מהמזגת האיכיות הד' כאלו תאמר היות האדם עני או עשיר מצליח בקניינים ומוצא מטמונות או ההפך בעל נשים רבות או אחת וכ"ש צדיק או רשע הנה נפל הספק בכיוצא בזה אם יש הנהגה ומבוא לגרמים השמימיים בו והנה הצד המחייב נתפרסם לבעלי משפטי הככבים שנתאמת להם עם השנות רב שלפי מערכות הככבים בבתיהם ומבטם קצתם אל קצתם והדבוקים והנה התנאים זכרום יתחייבו הדברים ההם ואם היה שאי מבוא לאיכיות הדברים. ואולם צד השולל יש לו גם כן פנים מההראות מהם שלפי שהתבאר של כל דבר טבעי היה או מלאכות ד' סבות והם הפועל והחמר והצורה והתכלית הוא מבואר שאם היה לגרמים השמימיים כח והנהגה באלו העניינים הנה היה זה הפעל לבד בתנאי שיהיה החמר נכון ומזומן ולזה יראה שלא יתחייב מהנחגתם לבד מציאות הדברים ההם שאם היה מתחייב לא היה החמר בעל אפשרות ומהם שהוא ידוע שסבות הדברים מהם טבעיות ומהם חצונית ומהם מקריות ואלו היו הדברים מוגבלים ומתחייבים מהנהגת הגרמים השמימיים לא היה המקרה מקרה ולא הרצון רצון. ומהם שהוא ידוע שהעצומים הנבדלים מחומר גדולי הערך מהעצמים החמריים עד שלפי האמת הנפרדים הם הפועלים והחמריים הם המתפעלים ולפי שהיתה נפש האדם אצולה מן העליונים איך יתכן לגרמים החמריים לפעול בהם ומהם שאם היו ענייני האדם בחיוב הנה מצות התורה ואזהרותיה לריק והיה הגמול והעונש בלתי ראוי ומהם שאם היה לחלק היה אמות מה הנה יחשב שלא היה ראוי להרחיק החלק הזה כמו העוגנות והניחוש שכבר יראה שהחלק הזה לבד הוא שאסרה התורה ר"ל החלק שאין לו התלות במזג ובטבע האיכיות כמו שפירשו עונות שעה זו יפה לצאת מלשון עונות וניחוש כגון צבי הפסיקו ואולם לפי שהצד המחייב יתבאר מן החוש עם השנות רב ובייחוד מהטלסמאות והלוחות הניחו בעלי המשפט שאינם דברים נמשכים לאיכיות הד' הנה אלו היו פנים מההראותם לצד השולל ספקות לצד המחייב וראוי שנשתדל בהתרם ונאמר שהטענה הראשונה אשר יסודה אפשרות הנמצא בדברים לא תבטל הנהגת הגרמים השמימיים לב' סבות הא' שעם היותם פועלים במורכבים בעלי אפשרות הנה האפשרות להם מצד עצמם והחיוב מצד סבותם כאלו תאמר שחמד הכסף לו אפשרות שיהיה גביע או טבעת וכשהאומן פועל בו צורת הטבעת הנה מחוייב שיהיה טבעת מצד הפועל. אבל נשאר האפשרות מצד עצמו והב' שעם היותם פועלים ומכינים החמר אינם פועלים בהכרח ובלבד באדם שהוא בעל שכל ובחיר' כאשר הארכנו בכלל הה' מהמאמר הב' ובזה

הדרך בעצמו יסולק הספק הב' הנתלה בדברים המקריים והרצוניים ואולם הג' הנתלה במעלת הנפש המשכלת הנה כבר אמרנו שהבחירה למעלה מן המערכת ואפשר לאדם להיות מושגח השגחה פרטית ינצח בו המערכת כמו שנתבאר זה במה שאין ספק בו במאמר הב' והג' ושם ביארנו איך היה המצות והאזהרות לתכלית נפלא והותר הספק הד' ואולם הה' הנתלה בהרחקת התורה החלק הזה הוא ממה שיקל התרו וזה כי העוננות והניחוש ממה שיביא המון העם לסלק מעליהם הבטחון בש"י ולבטל ההשתדלות וזה לסכלותם בסוד אפשרות הדברים וחיובם אבל יחשבו שהדברים כלם מחייבים במוחלט ושהחריצות בדברים שקר והוא שקר מבואר אין ספק באמתתו ובזה נסתלקו הספקות מהדרוש הזה ונתבאר הצד המחייב והוא מה שהסכימו חז"ל במקומות הרבה מהתלמוד עם שחייבו שהמושגח האמתי הוא למעלה מהמערכת כמו שהוא האמת בעצמו. ודי בזה בדרוש הד':